

Motion om att Stockholm ska gå före med införandet av metoden TFCO

Motion av Jan Jönsson och Anne-Lie Elfvén (båda L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

I en motion väckt i kommunfullmäktige föreslår Jan Jönsson och Anne-Lie Elfvén (båda L) att staden skyndsamt inför metoden Treatment Foster Care Oregon (TFCO) som alternativ till låst institution vid placering av barn och unga. Motionärerna föreslår även att i samband med införandet koppla på forskare för kontinuerlig utvärdering samt att staden utreder hur stöd och ersättningsnivåer till ordinarie familjehem kan utformas för att öka antalet hem, med särskilt fokus på att förmå familjehem att ta emot äldre barn som placeras.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Akademikerförbundet SSR Stockholms stad.

Akademikerförbundet SSR Stockholms stad har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att det är av största vikt att tillhandahålla anpassade behandlings- och öppenvårdsinsatser med hög tillgänglighet men att det finns flera utmaningar med att driva just TFCO i egen regi. Inte minst då det är svårt att rekrytera och behålla kvalificerade familjehem, hantera arbetstider och tillgänglighet till stödteam samt olika säkerhetsfrågor.

Socialnämnden konstaterar att det är Humana som har de svenska rättigheterna till TFCO och att staden har avtal med dem. Vidare ser socialnämnden flera utmaningar

med att driva TFCO i egen regi. Dock ser man ett behov av fler familjehem och att utöka anpassade behandlings- och öppenvårdsinsatser med hög tillgänglighet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ställer sig positiv till TFCO som modell och att se över om Stockholms stad kan erbjuda modellen i egen regi.

Farsta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till om Stockholms stad skulle kunna erbjuda TFCO i egen regi men konstaterar att det finns svårigheter, inte minst då det ofta finns ett behov av att placeringarna ska ske långt utanför Stockholm.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd konstaterar att TFCO som modell inte är ett alternativ till SiS-placering men att det kan vara ett bra alternativ till HVB-placering. Att det inte görs beror enligt nämnden mycket på att det är svårt att hitta familjer, särskilt när det handlar om placeringar av ungdomar på grund av kriminalitet.

Kungsholmens stadsdelsnämnd konstaterar att Humana har ensamrätt i att utbilda i och handleda TFCO-modellen, vidare ser nämnden svårigheter med att rekrytera kompetent personal och familjehem samt att hantera arbetstidsförläggning för de stödteam som behövs.

Södermalms stadsdelsnämnd ser utmaningar med att bedriva TFCO i egen regi, utmaningarna handlar bland annat om att rekrytera och behålla kvalificerade familjehem, modellens krav på tillgänglighet samt säkerhetsfrågor.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Att representanter för ett borgligt parti föreslår att vi ska driva en verksamhet i egen regi istället för att fortsätta köpa den som en tjänst på en öppen marknad är förstås ett steg i helt rätt riktning. Tyvärr finns ett antal utmaningar, för att inte säga hinder, mot att göra det i just det här fallet.

Treatment Foster Care Oregon (TFCO), är en modell för insatsen behandlingsfamilj, dvs ett förstärkt familjehem där hemmet utbildas och ges handledning av ett behandlingsteam som finns tillgängligt dygnet runt. I TFCO:s fall görs också ett bredare arbete av behandlingsteamet med fokus på bland annat ungdomens ursprungsfamilj. Det finns många fördelar med modellen men också en del frågetecken, inte minst om när den är som mest lämplig att använda.

Idag köper Stockholms stad in insatsen TFCO från Humana och liknande program från andra leverantörer. Att det bara är Humana som erbjuder TFCO är för att de äger rättigheterna till modellen i Sverige. Det är ett hinder mot att starta TFCO i egen regi, men det finns fler. De övriga handlar om att det är svårt att rekrytera och behålla kvalificerade familjehem samt att hantera deras och behandlingsteamens arbetstidsförläggning. Den höga tillgänglighet som krävs för att arbetet ska fungera enligt modellen rimmar illa mot de regler om arbetstid som finns. Då de aktuella ungdomarna kan vara våldsamma är säkerhetsfrågor också nödvändiga att hantera

som arbetsgivare. Både tillgänglighets- och säkerhetsfrågan försvåras dessutom av att dessa familjehem i de flesta fall skulle behöva ligga utanför Stockholm.

Staden fortsätter att utveckla sitt arbete med familjehem, så att fler ska vilja bli familjehem men också känna att de får rätt stöd när de blir det. Dessutom arbetar vi för att insatsen familjehem i högre grad ska kombineras med anpassade behandlings- och öppenvårdsinsatser.

Jag delar förstå motionärernas ambition om att socialtjänstens insatser ska följas upp och att vi ska arbeta nära forskare och lärosäten för att säkra kvaliteten på metoderna vi använder. Kunskapsstödet från Socialstyrelsen och nya möjligheter enligt den kommande socialtjänstlagen kommer förhoppningsvis bidra till ett än mer effektivt och evidensbaserat arbetssätt.

Samtidigt ser jag inte ett behov av att lokalt utreda ersättningsnivåer för familjehem, detta då staden följer SKR:s riktlinjer.

Mitt mål är att säkerställa att vi erbjuder ungdomar en trygg miljö och de bästa förutsättningarna för en positiv utveckling. Vi behöver därför fortsätta att utveckla våra arbetssätt och också erbjuda mer insatser i egen regi, men kanske inte just de som motionärerna efterfrågar.

Bilaga

Motion om att Stockholm ska gå före med införandet av metoden TFCO, dnr KS 2024/608-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande

TFCO är en modell med förstärkta behandlingsfamiljer som för vissa grupper av utsatta barn och unga har visat sig ha väsentligt bättre utfall sett till minskad risk för återfall jämfört med placering på låsta SiS-hem. Modellen lämpar sig mindre väl för unga indragna i grov kriminalitet men en betydande andel av dessa barn har ofta en lång historia av tidigare placeringar. En faktisk fungerande samhällsvård skulle i ett tidigt skede kunna ge det stöd ett barn behöver - och har rätt till - under en placering för att förhindra en fortsatt negativ utveckling och kriminell karriär. Här kan TFCO som metod vara ett alternativ till dagens alltför ofta direkt skadliga samhällsvård.

Socialnämnden skriver i sitt utlåtande att Norge slutat med modellen TFCO på grund av oklarheter beträffande gränsdragningen om det är familjehem eller institution (som

har olika regelverk) samt svårigheter med rekryteringen. Vi ser inte att detta berör frågor beträffande modellens effektivitet, som är väldokumenterad, varför den likväl borde prövas i Stockholms stad. På TFCO-konferensen i Stockholm som vi deltog på efterfrågade Statens institutionsstyrelse, SiS, mycket tydligt fler kommunala initiativ. Målgruppen unga tjejer med svår psykosocial problematik och/eller missbruk lyftes också som en grupp väl lämpad för TFCO som behandlingsmetod, framför en placering på låst institution.

Den rödgröna majoriteten invänder mot vårt förslag med hänvisning till att det saknas familjehem, samt att det är Humana i Sverige som har ensamrätt på TFCO i Sverige. Det är politikens uppgift att lösa problem och överkomma hinder, inte gömma sig bakom nuvarande lägesbild. Med tanke på att staden redan bedriver ett aktivt arbete för att förmå fler lämpliga hushåll att bli familjehem så borde det samtidigt gå att verka för att fler även ska ansluta sig som möjliga TFCO-hem. Vad gäller driftsform så är den i sig irrelevant och vi förespråkar vare sig kommunala eller fristående alternativ för detta. Det är kvalitén på vården och metodens utfall för barnen som är det väsentliga.

Vi välkomnar att den rödgröna majoriteten hänvisar till kunskapsstödet från Socialstyrelsen som tillsammans med den kommande socialtjänstlagen ska bidra till ett än mer effektivt och evidensbaserat arbetssätt. Socialstyrelsen rekommenderar nämligen uttryckligen användandet av TFCO som metod. Vi ser därför fram emot att staden fullt ut ska använda sig av metoder med god evidens och bevisat bättre utfall än institutionsplacering.

Slutligen välkomnar vi i övrigt allt det goda utvecklingsarbete som pågår inom stadens socialtjänst för den här målgruppen.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 23 april 2025

Anders Österberg
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

I en motion väckt i kommunfullmäktige föreslår Jan Jönsson och Anne-Lie Elfven (båda L) att Stockholm ska gå före med införandet av metoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon) som alternativ till låst institution vid placering av barn och unga. Motionärerna föreslår även att i samband med införandet koppla på forskare för kontinuerlig utvärdering samt att staden utreder hur stöd och ersättningsnivåer till ordinarie familjehem kan utformas för att öka antalet hem, med särskilt fokus på att förmå familjehem att ta emot äldre barn som placeras.

Motionärerna framhåller att det är välkänt att Statens institutionsstyrelse (SiS) är i stort behov av omfattande reformering, där både platsbrist och bristande kvalitet i behandlingen på institution bidragit till en situation med unga gärningsmän som avviker och sedan begår mycket allvarliga våldsdåd. Regeringen har också aviserat att man ämnar reformera myndigheten i grunden och en utredning ska undersöka formerna för en ny organisering av samhällsvården för barn och unga.

Motionärerna lyfter vidare att när det gäller den målgrupp som är aktuella för en placering på SiS så handlar det ofta om barn och unga med komplex psykosocial problematik och/eller extremt våldsamt beteende. Det innebär att andra mer öppna placeringsformer så som HVB eller familjehem inte är reella alternativ. Motionärerna framhåller att det finns en evidensbaserad modell som kallas Treatment Foster Care Oregon (TFCO) som är en form av förstärkta familjehem där ett tvärprofessionellt team kopplas på och stöttar det mottagande familjehemmet dygnet runt. Modellen har både visat sig vara ett fungerande alternativ till institutionsplacering och ge bättre resultat vad gäller minskad risk för återfall. För att få behålla TFCO-certifieringen måste verksamheten hela tiden redovisa resultat i form av minskade återfall. Även i den omfattande utredningen *För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66)* förespråkas metoden TFCO.

Motionärerna anser att som landets största kommun bör staden gå före och införa TFCO som alternativ framför placering på SiS, att metoden är både billigare och mer effektiv än placering på institution och att Stockholms stad bör anmäla intresse att testa metoden. Fler ordinarie familjehem behövs, och då särskilt hem som är beredda att ta emot äldre barn, vilket kräver utökat stöd till dessa familjer och bättre ersättning för att fler ska ställa upp som familjehem.

I motionen lämnas följande förslag:

1. att staden skyndsamt inför TFCO som alternativ till låst institution vid placering av barn och unga.
2. att i samband med införandet även koppla på forskare för kontinuerlig utvärdering, i enlighet med Liberalernas initiativ om en akademisk socialtjänst.
3. att staden utreder hur stöd och ersättningsnivåer till ordinarie familjehem kan utformas för att öka antalet hem, med särskilt fokus på att förmå familjehem att emot äldre barn som placeras.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Akademikerförbundet SSR Stockholms stad.

Akademikerförbundet SSR Stockholms stad har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Alla stockholmare ska utvecklas utifrån sina förutsättningar, känna sig trygga och ha en bra livskvalitet. Det som framförs i motionen har främst koppling till kommunfullmäktiges mål 1.3 Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst.

Stadsledningskontoret anser att det är av största vikt att tillhandahålla anpassade behandlings- och öppenvårdsinsatser med hög tillgänglighet. Av finansborgarrådets förslag till budget 2025 framgår att socialnämnden tillsammans med stadsdelsnämnderna ska utveckla och intensifiera arbetet för att rekrytera fler familjehem och jourhem samt ge gott stöd, vägledning och utbildning till dem som åtar sig uppdraget. Stödet ska utvecklas efter kontorstid och rekryteringar av kvalificerade familjehem ska bättre möta socialtjänstens behov av familjehem som kan ta emot ungdomar med social problematik. Stadsledningskontoret anser att Socialstyrelsens kunskapsstöd med fördel kan användas när stadens nämnder överväger vilka metoder och utvecklingsområden som ska bli aktuella, utifrån de behov som framkommit i det utvecklingsarbete som socialnämnden bedrivit tillsammans med stadsdelsnämndernas familjevård. Stadsledningskontoret ser dock utmaningar med att driva TFCO i egen regi. Utmaningarna handlar om att rekrytera och behålla kvalificerade familjehem, arbetstidsförläggning och modellens krav på tillgänglighet samt säkerhetsfrågor.

Syftet vid införandet av TFCO var att skapa ett fungerande öppenvårdsprogram som alternativ till institutionsvård för unga med kriminalitet och missbruksproblem eller andra allvarliga beteendeproblem. TFCO grundar sig på social inlärningsteori och forskning om risk- och skyddsfaktorer för barn och ungas utveckling. Ett behandlingsteam arbetar med föräldrarna i familjehemmet, den unge, den biologiska familjen och med skolan. Familjehemmet utbildas och får handledning samt har möjlighet till rådgivning dygnet runt. Detta innebär att teamet förväntas vara jour dygnet runt under hela placeringstiden. Familjeforum fick de svenska rättigheterna till programmet och har sedan 2001 varit de som är metodgarant och ansvariga för implementering av metoden i Norden. Familjeforum ingår idag i Humana AB. Staden har avtal med tio privata leverantörer av insatsen behandlingsfamilj, varav Humana Familjeforum, erbjuder familjebehandling enligt TFCO. Övriga leverantörer erbjuder

också placering i en familj i kombination med behandling, men inte enligt modellen TFCO.

Familjehem är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt. Stadsledningskontoret ser att vid placering av äldre barn i familjehem, med komplicerat eget beteende som till exempel missbruk och/eller kriminalitet inte sällan leder till sammanbrott i placeringen. Erfarenheter visar också att det är en stor utmaning för socialtjänsten att kunna tillhandahålla det stöd till familjen som de skulle behöva för att klara av placeringen. Då ungdomar som befinner sig i kriminalitet sällan kan placeras i Stockholmsområdet ser stadsledningskontoret att vid införande av TFCO i egen regi så skulle staden då behöva bygga ut team och finnas tillgängliga över hela landet samt ha ett fungerande stödteam kopplat till behandlingsfamiljerna, till ungdomen och dennes familj.

Stadsledningskontoret anser att det är av stor vikt att insatser som beviljas av socialtjänsten följs upp, och att stadens nämnder samarbetar nära med olika lärosäten och forskare, liksom med forsknings- och utvecklingsfrågor. Ett kunskapsbaserat arbetssätt är även i linje med den nya socialtjänstlagen som träder ikraft den 1 juli 2025.

Stadsledningskontoret anser inte att ersättningsnivåer till ordinarie familjehem behöver utredas då staden följer SKR:s riktlinjer gällande ersättning till familjehem.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2024 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Treatment Foster Care Oregon (TFCO)

TFCO utvecklades i början av 1980-talet På Oregon Learning center i USA. Syftet var att skapa ett fungerande öppenvårdsprogram som alternativ till institutionsvård för unga med kriminalitet och missbruksproblem eller andra allvarliga beteendeproblem. TFCO grundar sig på social inlärningsteori och forskning om risk- och skyddsfaktorer för barn och ungas utveckling. Insatsen är manualbaserad. Ett behandlingsteam med fyra/fem funktioner arbetar med föräldrarna i familjehemmet, den unge, den biologiska familjen och med skolan. Familjehemmet utbildas och får handledning samt har möjlighet till rådgivning dygnet runt. Detta innebär att teamet förväntas vara jour dygnet runt under hela placeringstiden.

Upphandlade verksamheter

Familjeforum fick de svenska rättigheterna till programmet och har sedan 2001 varit de som är metodgarant och ansvariga för implementering av metoden i Norden.

Familjeforum ingår idag i Humana AB. Staden har avtal med tio privata leverantörer av insatsen behandlingsfamilj, varav Humana Familjeforum, erbjuder familjebehandling enligt TFCO. Övriga leverantörer erbjuder också placering i en familj i kombination med behandling, men inte enligt modellen TFCO.

Utmaningar

Utmaningarna med att driva TFCO i egen regi är flera. Det handlar om att rekrytera och behålla kvalificerade familjehem, arbetstidsförläggning i förhållande till svensk lagstiftning och modellens krav på tillgänglighet samt säkerhetsfrågor.

Familjehem är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt. Att placera äldre barn med komplicerat eget beteende som till exempel missbruk och/eller kriminalitet i ett familjehem leder inte sällan till sammanbrott i placeringen. Ett familjehem är en ”vanlig” familj och erfarenheter visar att det är en stor utmaning för socialtjänsten att kunna tillhandahålla det stöd till familjen som de skulle behöva för att klara av placeringen. Det är också en utmaning att rekrytera familjehem för målgruppen äldre barn med komplex psykosocial problematik och/eller extremt våldsamt beteende, som är aktuell för en placering på SiS. En viktig fråga är också i vilket skede TFCO ska användas? En akut placering istället för SiS/HVB eller en utslussplacering ger olika förutsättningar för familjehemmen. I det akuta läget kan ungdomens kriminalitet och kopplingen till gäng vara för stark. Detta jämfört med en utslussplacering där ungdomen kan vara mer motiverad till insatsen.

Erfarenheter från Norge

Medarbetare vid socialförvaltningen har nyligen genomfört ett studiebesök vid NUBU (Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge) i Oslo. Där framkom att TFCO är avslutat i Norge då det inte gått att implementera modellen. Orsakerna var bland annat oklarheter med gränsdragningen om det är en institution eller ett familjehem (har olika regelverk) samt att det var svårt att rekrytera TFCO-ledare som kunde vara tillgängliga dygnet runt för behandlingsfamiljerna.

Pågående utvecklingsarbete

Förvaltningen har initierat ett utvecklingsarbete tillsammans med stadsdelsförvaltningarnas familjevård. En av utgångspunkterna i arbetet är den utredning som kom hösten 2023, För barn och unga i samhällsvård SOU 2023:66. I utvecklingsarbetet har det framkommit ett behov av fler familjehem samt ett behov av att utöka anpassade behandlings- och öppenvårdsinsatser med hög tillgänglighet. Socialstyrelsens kunskapsstöd kommer att användas när förvaltningen överväger vilka metoder och utvecklingsområden som kan bli aktuella.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2024 följande.

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Reservation av Peter Backlund (L), se Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Nedan svarar förvaltningen på motionärernas förslag.

1. *Att staden skyndsamt inför TFCO som alternativ till låst institution vid placering av barn och unga.*

Svar: Förvaltningen är positiv till TFCO utifrån att erfarenheterna som dragits är goda. Modellen ställer höga krav på familjehemmen. Enligt forskningsrapport framgår att ungdomar med allvarliga beteendeproblem som placeras i TFCO leder det troligtvis till mindre fortsatt kriminalitet och färre placeringar på låst avdelning än när ungdomar placeras på institution. Forskningen säger även att det är möjligt att TFCO leder till färre kriminella kamrater, mindre användning av narkotika och bättre psykisk hälsa.

TFCO är en förstärkt familjehemsplacering för unga mellan 12-17 år med allvarliga beteendeproblem som ett alternativ till institution. Insatsen pågår 8-12 månader. Efter placeringen är det tänkt att den unge ska flytta tillbaka till sin familj. Insatsen är beroende av att det finns en annan planerad vårdform efter programmet.

Socialstyrelsen anser att socialtjänsten bör erbjuda TFCO som en insats för ungdomar med hög risk för fortsatt normbrytande beteende. Stockholms stad bör se över om det går att erbjuda insatsen. I nuläget kan insatsen endast köpas in av privata vårdgivare. Flera ungdomar som förvaltningen placerar på SiS bedöms inte vara lämpliga för TFCO utifrån att de inte har en stabil familj att komma hem till. Ungdomar som är placerade på SiS institutioner är inte heller alls motiverade till vård, vilket skulle göra det svårt att tillämpa TFCO.

2. *Att i samband med införandet även koppla på forskare för kontinuerlig utvärdering, i enlighet med Liberalernas initiativ om en akademisk socialtjänst.*

Svar: Förvaltningen ställer sig positiv till att koppla in forskare som gör kontinuerlig utvärdering.

3. *Att staden utreder hur stöd och ersättningsnivåer till ordinarie familjehem kan utformas för att öka antalet hem, med särskilt fokus på att förmå familjehem att ta emot äldre barn som placeras.*

Svar: Förvaltningen följer Sveriges kommuners och regioners (SKR) rekommendationer. Om barnets vårdbehov kräver extra ersätter förvaltningen familjehemmets arvode utöver vad rekommendationerna anger.

Jämställdhetsanalys

Det är en tydlig majoritet av pojkar som placeras på SiS och som skulle vara tänkbara för TFCO istället. Problematiken hos pojkar skiljer sig från flickors problematik. Pojkar har en mer omfattande kriminalitet eller missbruksproblematik som ofta kräver placering på SiS. TFCO skulle sannolikt vara mest lämpade för de yngre tonåringarna.

Barnrättsperspektiv

Barn ska få bästa tänkbara stöd i svåra situationer. TFCO är evidensbaserad modell som rekommenderas av socialstyrelsen. Utifrån detta är förvaltningen positiv till att staden inför TFCO då det gynnar barn i utsatthet.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av en motion från Jan Jönsson och Anne-Lie Elfven, Liberalerna, om att Stockholm ska gå före med införandet av metoden TFCO.

Särskilt uttalande av Rikard Werge (L), se Reservationer m.m.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att staden ska erbjuda TFCO då det i dagsläget endast finns TFCO att tillgå inom ramen för upphandlingen för behandlingsfamiljer. En svårighet med att införa TFCO bedöms dock vara att ungdomar som befinner sig i kriminalitet sällan kan placeras i Stockholmsområdet. Staden skulle då behöva vara flexibel, bygga ut team och finnas tillgängliga över hela landet samt ha ett fungerande stödteam kopplat till behandlingsfamiljerna, till ungdomen och dennes familj. Detta innebär att man behöver lägga resurser på praktiska och ekonomiska förutsättningar för införande och uppföljning.

Det är alltid av stor vikt att insatser som beviljas av socialtjänsten följs upp, och förvaltningen samarbetar nära med olika lärosäten och forskare, liksom med forsknings- och utvecklingsfrågor. Ett kunskapsbaserat arbetssätt är även i linje med den nya socialtjänstlagen som träder ikraft den 1 juli 2025.

Förvaltningen håller med om att man behöver utreda vilket stöd familjer behöver för att fler ska vilja åta sig uppdrag för den aktuella målgruppen.

Arbetet med TFCO innebär inga miljö- eller klimatkonsekvenser för förvaltningen. TFCO ska kunna erbjudas till barn och unga utifrån behov och är oberoende av kön, därför finns det inga relevanta jämställdhetsaspekter.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 september 2024 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

De unga personer som nämnden placerar inom SiS (Låst institution genom statens institutionsstyrelse) har idag skyddsbehov i en sådan grad att placering på låst institution är det enda möjliga alternativet. Behandlingsfamilj kan, oavsett form, inte erbjuda den typ av skydd som de unga som placeras inom SiS är i behov av. När skyddsbehovet har minskat kan placering i behandlingsfamilj vara lämpligt i många fall.

Det enda alternativet till placering inom SiS är i många fall häktning, vilket förvaltningen inte har rådighet över. Rättsväsendet bedömer vanligen inte placering i behandlingsfamilj som tillräckligt, varför placering på låst institution i de allra flesta fall är nödvändig.

Behandlingsfamilj är i många fall ett gott alternativ till HVB (hem för vård eller boende) och förvaltningen anser det vore önskvärt att fler unga bereds möjlighet att ta del av den insatsen. Förvaltningen prioriterar placering i behandlingsfamilj framför HVB, men tillgången är kraftigt begränsad på grund av bristande tillgång på familjer.

Förvaltningen erbjuder inte insatsen behandlingsfamilj i egen regi men planering pågår för att bygga upp en variant av insatsen inom ramen för projektet förstärkt familjehemsvård.

Under året har förvaltningen genomfört 14 placeringar i behandlingsfamilj och 61 placeringar inom HVB, för totalt 54 unga. Fler av placeringarna inom HVB hade kunnat ske i behandlingsfamilj om tillgången hade varit större. Det är särskilt svårt att hitta behandlingsfamiljer för unga med kriminellt beteende. Unga med allvarligt missbruk kan ofta få mer anpassad vård på HVB än i en behandlingsfamilj, i vart fall i vårdens inledande skede.

Få familjer är beredda att ta emot unga som behandlingsfamilj efter SiS-placering. Det beror vanligen på oro för fortsatt hotbild, vilket behandlingsfamiljen inte kan skydda den unge från och familjer kan uppleva att de utsätter sin egen familj för risk att drabbas.

Vad gäller ersättning till familjehem följer ersättningsnivåerna SKR's riktlinjer och förvaltningen har därför uppfattningen att det inte föreligger behov av en stadsintern utredning av dessa.

Förvaltningen anser att TFCO är en intressant metod och ser positivt på en utredning om eventuellt införande. Dock anser förvaltningen att TFCO ska ses ett alternativ till

HVB, då förvaltningen inte kan se TFCO som ett möjligt alternativ till låst institution. Förvaltningen är även positiv till kontinuerlig utvärdering vid ett eventuellt införande.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2024 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Charlotta Schenholm (L), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Treatment Foster Care Oregon (TFCO)

I Sverige har metoden använts i begränsad omfattning sedan början av 2000-talet men TFCO ingår i Socialstyrelsens kunskapsstöd "Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott" som ett exempel på ett alternativ till institutionsvård som bör användas.

Rekommendationen gäller för barn 12–17 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende. Socialstyrelsen beskriver insatsen på följande sätt: Insatsen är manualbaserad och kan beskrivas som en kombination av specialiserad fosterhemsplacering, individualterapi och familjeterapi. Ett behandlingsteam arbetar med fosterhemsföräldrarna, den unge, den biologiska familjen och med skolan. Teamet består av en samordnare, en ungdomsterapeut, en färdighetstränare och en familjeterapeut. Fosterhemsföräldrarna utbildas och ges veckovis handledning av samordnaren och har även möjlighet till rådgivning dygnet runt. Insatsen pågår kontinuerligt under den 8–12 månader långa placeringen. För att få använda TFCO krävs certifiering och i Norden är det Humana som har ensamrätt i att utbilda och handleda TFCO-metoden under certifieringsprocessen.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering har kommit fram till följande slutsatser av TFCO:

- När ungdomar med allvarliga beteendeproblem placeras i TFCO, leder detta troligtvis till mindre fortsatt kriminalitet och färre placeringar på låst avdelning än när ungdomarna placeras på institution. Det är också möjligt att TFCO leder till färre kriminella kamrater, mindre användning av narkotika och bättre psykisk hälsa, än vid placering på institution.
- TFCO kostar i genomsnitt mindre än placering på särskilda ungdomshem och något mer än på HVB, om man räknar med att vårdtiderna är desamma. Väger man in antaganden om långsiktiga effekter är TFCO kostnadsbesparande för samhället jämfört med placering på särskilda ungdomshem eller HVB.

- Idag får cirka 30–40 ungdomar i Sverige årligen tillgång till TFCO. Om fler ska få tillgång måste fler behandlingsteam inrättas, vilket kortsiktigt medför kostnader för utbildning och certifiering.

Utmaningar

Insatsen är i början av införandet kostnadsdrivande och kommer vara personalkrävande under och efter implementering. För att kunna införa TFCO kräver det rekrytering av kvalificerade familjehem och det krävs även ett arbete att behålla dem. Det kommer också krävas stora personalresurser och ett arbete med arbetstidsförläggning i förhållande till svensk lagstiftning på grund av modellens krav på tillgänglighet. Kungsholmens stadsdelsförvaltning har inte möjlighet att lägga den kostnaden eller de personalresurser som krävs för att ha ett eget TFCO team. Det finns inte heller tillräckligt många ungdomar med behov av TFCO inom stadsdelen som skulle göra skäl för de stora resurser som skulle behövas för ett eget TFCO team.

Utvecklingsarbete

Kungsholmens stadsdelsförvaltning samarbetar med Socialförvaltningen och de andra stadsdelarna för att utveckla arbetet med familjehemsvård då det finns ett stort behov av detta. I detta arbete kommer Socialstyrelsens kunskapsstöd, där TFCO ingår, att användas.

Stöd och ersättningsnivåer till ordinarie familjehem

När det gäller stöd och ersättning till ordinarie familjehem använder staden de riktlinjer och rekommendationer som tillhandahålls av SKR. Kungsholmens stadsdelsförvaltning kan inte se någon anledning till att Stockholms stad skulle gå förbi de riktlinjer och rekommendationer som SKR tillhandahåller då det redan idag finns möjlighet att besluta om högre ersättning till familjehem utifrån svårighetsgrad på ärendet.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 oktober 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Johan Lisspers (L), se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

TFCO är en förstärkt familjehemsplacering som är ett alternativ till att placera barn och ungdomar med allvarliga beteendeproblem på institution. Insatsen är omfattande och involverar flera professionella aktörer. Barn och ungdomar som får insatsen TFCO placeras i ett kvalificerat familjehem, en så kallad behandlingsfamilj, som utbildats i metoden och får tät handledning och stöd. Runt behandlingsfamiljen finns ett team som består av fyra/fem funktioner som arbetar med ursprungsfamiljen eller

annat familjehem som ungdomen ska flytta till efter avslutad TFCO-insats. Behandlingsfamiljen har möjlighet till rådgivning dygnet runt vilket innebär att teamet förväntas vara jour dygnet runt under hela placeringstiden. Det långsiktiga målet är att barnet eller ungdomen efter behandlingen ska kunna flytta hem till sina föräldrar, vårdnadshavare eller annan omsorgsbas. TFCO ingår i Socialstyrelsens kunskapsstöd "Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott" som ett exempel på ett alternativ till institutionsvård som bör användas. Rekommendationen gäller för barn 12–17 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende.

Familjeforum fick de svenska rättigheterna till programmet och har sedan 2001 varit de som är metodgarant och ansvariga för implementering av metoden i Norden. Familjeforum ingår idag i Humana AB. Staden har avtal med tio privata leverantörer av insatsen behandlingsfamilj, varav Humana Familjeforum, erbjuder familjebehandling enligt TFCO. Övriga leverantörer erbjuder också placering i en familj i kombination med behandling, men inte enligt modellen TFCO.

Förvaltningen instämmer med skribenterna i att barn, unga och unga vuxna med komplex och långt framskriden problematik ska ges bästa möjliga förutsättningar att lämna den kriminella miljön och de ska erbjudas effektiva och individuellt utformade insatser. I dessa fall bör andra insatser än placering på SiS-institution alltid övervägas eftersom SiS sällan medför en utveckling för den enskilde.

Förvaltningen ser dock utmaningar för stadsdelsförvaltningarna att driva TFCO i egen regi. Det handlar bland annat om att rekrytera och behålla kvalificerade familjehem, modellens krav på tillgänglighet samt säkerhetsfrågor. Det är idag en stor utmaning att hitta familjer som är beredda att ta emot ett barn eller en ungdom i sitt hem för en kortare eller längre period, ibland en hel uppväxt. Inte minst gäller detta för målgruppen äldre barn med komplex psykosocial problematik och/eller extremt våldsamt beteende, som är aktuell för en placering på SiS. Det skulle vara en utmaning för socialtjänsten att kunna tillhandahålla det omfattande stöd till de familjer som skulle ta emot målgruppen och för att placeringen ska fullföljas.

Socialförvaltningen har tillsammans med stadsdelsförvaltningarnas familjevård initierat ett utvecklingsarbete där en av utgångspunkterna i arbetet är den utredning som presenterades hösten 2023, För barn och unga i samhällsvård SOU 2023:66. I utvecklingsarbetet har det bland annat framkommit behov av fler familjehem samt behov av att utöka anpassade behandlings- och öppenvårdsinsatser med hög tillgänglighet. Socialstyrelsens kunskapsstöd kommer att användas när socialförvaltningen överväger vilka metoder och utvecklingsområden som kan bli aktuella.

Barnrättsanalys

Enligt artikel 3.1 i barnkonventionen "ska vid alla åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa". I socialtjänstlagen (SoL) och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) finns bestämmelser som går ytterligare ett steg längre vad gäller barns rättigheter, där framgår att "vid beslut eller

andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande”. Kommunfullmäktige i Stockholms stad har antagit program för barns rättigheter och inflytande. Utöver programmet finns även ett stödmaterial för att pröva barnets bästa samt stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten. Effektiva och individuellt utformade insatser som kan innebära en bättre situation för barn och unga i behov av stöd och behandling är av största vikt ur ett barnrättsperspektiv.

Jämställdhetsanalys

Effektiva och individuellt utformade insatser som kan innebära en bättre situation för barn och unga i behov av stöd och behandling ger positiva effekter för den aktuella målgruppen, oavsett om de är flickor eller pojkar. En vidare jämställdhetsanalys genomförs därför inte.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. att bifalla motionen, samt
2. att därutöver anföra följande:

TFCO är en modell med förstärkta behandlingsfamiljer som för vissa grupper av utsatta barn och unga har visat sig ha väsentligt bättre utfall sett till minskad risk för återfall jämfört med placering på låsta SiS-hem. Modellen lämpar sig mindre väl för unga indragna i grov kriminalitet men en betydande andel av dessa barn har ofta en lång historia av tidigare placeringar. En faktisk fungerande samhällsvård skulle i ett tidigt skede kunna ge det stöd ett barn behöver - och har rätt till - under en placering för att förhindra en fortsatt negativ utveckling och kriminell karriär. Här kan TFCO som metod vara ett alternativ till dagens alltför ofta direkt skadliga samhällsvård.

Förvaltningen skriver i sitt tjänsteutlåtande att Norge slutat med modellen TFCO på grund av oklarheter beträffande gränsdragningen om det är familjehem eller institution (som har olika regelverk) samt svårigheter med rekryteringen. Vi ser inte att detta berör frågor beträffande modellens effektivitet, som är väldokumenterad, varför den likväl borde prövas i Stockholms stad. På TFCO-konferensen i Stockholm som vi nyligen deltog på efterfrågade Statens institutionsstyrelse, SiS, mycket tydligt fler kommunala initiativ. Målgruppen unga tjejer med svår psykosocial problematik och/eller missbruk lyftes också som en grupp väl lämpad för TFCO som behandlingsmetod, framför en placering på låst institution.

Vi välkomnar i övrigt förvaltningens utvecklingsarbete i denna riktning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation av Peter Backlund (L)

1. Att nämnden bifaller motionen
2. Att därutöver anföra följande:

TFCO är en modell med förstärkta behandlingsfamiljer som för vissa grupper av utsatta barn och unga har visat sig ha väsentligt bättre utfall sett till minskad risk för återfall jämfört med placering på låsta SiS-hem. Modellen lämpar sig mindre väl för unga indragna i grov kriminalitet men en betydande andel av dessa barn har ofta en lång historia av tidigare placeringar. En faktisk fungerande samhällsvård skulle i ett tidigt skede kunna ge det stöd ett barn behöver - och har rätt till - under en placering för att förhindra en fortsatt negativ utveckling och kriminell karriär. Här kan TFCO som metod vara ett alternativ till dagens alltför ofta direkt skadliga samhällsvård. Vår stadsdelsförvaltning är positiva i sitt svar, även om det finns invändningar. Det har

visat sig vara en effektiv metod och det finns belägg för detta i forskning. På TFCO-konferensen i Stockholm som liberalerna nyligen deltog på efterfrågade Statens institutionsstyrelse, SiS, mycket tydligt fler kommunala initiativ. Målgruppen unga tjejer med svår psykosocial problematik och/eller missbruk lyftes också som en grupp väl lämpad för TFCO som behandlingsmetod, framför en placering på låst institution. Vi välkomnar i övrigt förvaltningens utvecklingsarbete i denna riktning.

Farsta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Rikard Werge (L)

Förvaltningen redovisar ett väldigt bra svar på remissen och vi förstår att Farsta ligger långt fram i dessa frågor. Metoden TFCO (Treatment Foster Care Oregon), som rekommenderas av Socialstyrelsen och används framgångsrikt i bland annat Norge och Danmark, med förstärkta familjehem som kan bli en alternativ och bättre metod än institutionsplacering hos SiS. Metoden är både billigare och har visat sig mer effektiv än placering på institution.

De utmaningar och hinder som Farsta stadsdelsförvaltning beskriver i tjänsteutlåtandet handlar om praktiska och ekonomiska förutsättningar. Vi i Liberalerna vill att Farsta stadsdelsförvaltning bidrar till att skapa förutsättningar för att kunna tillämpa denna metod även om det idag finns svårigheter för att kunna tillämpa metoden TFCO. Vi uppskattar att förvaltningen ser värdet med kunskapsbaserade arbetssätt och hoppas att kopplingen till forsknings- och utvecklingsfrågor kan fortsätta att etableras i Farsta, Stockholm och Sverige.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Charlotta Schenholm (L)

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra följande:

TFCO är en modell med förstärkta behandlingsfamiljer som för vissa grupper av utsatta barn och unga har visat sig ha väsentligt bättre utfall sett till minskad risk för återfall jämfört med placering på låsta SiS-hem. Modellen lämpar sig mindre väl för unga indragna i grov kriminalitet men en betydande andel av dessa barn har ofta en lång historia av tidigare placeringar. En faktisk fungerande samhällsvård skulle i ett tidigt skede kunna ge det stöd ett barn behöver - och har rätt till - under en placering för att förhindra en fortsatt negativ utveckling och kriminell karriär. Här kan TFCO som metod vara ett alternativ till dagens alltför ofta direkt skadliga samhällsvård.

Förvaltningen skriver i sitt tjänsteutlåtande att Norge slutat med modellen TFCO på grund av oklarheter beträffande gränsdragningen om det är familjehem eller institution (som har olika regelverk) samt svårigheter med rekryteringen. Vi ser inte

att detta berör frågor beträffande modellens effektivitet, som är väldokumenterad, varför den likväl borde prövas i Stockholms stad. På TFCO-konferensen i Stockholm som vi nyligen deltog på efterfrågade Statens institutionsstyrelse, SiS, mycket tydligt fler kommunala initiativ. Målgruppen unga tjejer med svår psykosocial problematik och/eller missbruk lyftes också som en grupp väl lämpad för TFCO som behandlingsmetod, framför en placering på låst institution.

Vi välkomnar i övrigt förvaltningens utvecklingsarbete i denna riktning.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Johan Lisspers (L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att nämnden i sitt remissvar bifaller motionen
3. Att därutöver anföra följande:

TFCO är en modell med behandlingsfamiljer som för vissa grupper av utsatta barn och unga har visat sig ha väsentligt bättre utfall sett till minskad risk för återfall jämfört med placering på låsta SiS-hem.

Förvaltningen skriver i sitt tjänsteutlåtande att ett införande av modellen skulle innebära en utmaning eftersom det redan idag är svårt att hitta familjer som vill ta emot ett barn för en kortare eller längre placering, ibland en hel uppväxt. Liberalerna menar att detta inte får stå i vägen för att börja jobba med TCFO. På TFCO-konferensen i Stockholm som nyligen hölls så efterfrågade Statens institutionsstyrelse, SiS, mycket tydligt också fler kommunala initiativ.

Vi välkomnar i övrigt stadens utvecklingsarbete i denna riktning.